

Armáda PVOS v protivzdušné operaci

Podplukovník Pravoslav Kalický

Rozvoj a technické zdokonalení prostředků vzdušného napadení nepřítele i prostředků PVO vyžaduje, aby v oblasti operačního umění byly dále propracovávány zásady organizace a vedení protivzdušných operací. Tyto zásady je třeba rozpracovávat a uplatňovat především v oblasti velení a součinnosti, ve výcviku jednotlivých druhů vojsk a ve všech druzích bojového, speciálního a materiálně technického zabezpečení.

V oblasti velení a součinnosti ve svém článku uvažují organizaci smíšených svazků PVOS a společná velitelská stanoviště taktických stupňů velení, což se jeví z hlediska velení a součinnosti nejúčelnější.

Otázky bojové přípravy je pak třeba řešit především v zájmu požadavků a zásad taktiky jednotlivých druhů vojsk (stíhací letectvo, PLD-PVOS, radiotechnické vojsko).

V příspěvku vycházím z celku známých zásad, z nichž některé rozvíjím a uvádím další s cílem ukázat souvislost a rozhodující činitele při organizaci protivzdušné obrany.

1. Úloha a význam protivzdušné obrany

Hromadné použití jaderných zbraní a zavedení nadzvukových letounů a raket jako jejich nosičů do výzbroje soudobých armád pozměňuje pojetí soudobých válek a mění zásadně i význam a určení PVO státu i vojsk.

Protivzdušná obrana je jedním z hlavních operačních opatření zajišťujících vedení úspěšných operací i války. Bez dobře organizované protivzdušné obrany jako celku nelze v soudobých podmínkách počítat s úspěchem operace. Raketové zbraně s téměř neomezeným dosahem jako hlavní nosiči jaderných zbraní mohutně účinnosti, umožňují řešit zásadně hlavní strategicko-operační úkol — vybojovat jadernou vzdušnou nadvládu na válčisti nebo i ve vyšším měřítku. Tyto zbraně umožňují rovněž výrazně uplatnit prvek překvapení a tím podstatně ovlivnit průběh operací v počátečním období války a vedení války vůbec.

Ve vzdušných operacích počátečního období války, vedených oboustranně s cílem překvapit a vybojovat jadernou a vzdušnou nadvládu, má vyhlídka na úspěch především ta strana, která má dostatek raket strategického a operačního určení a správně je dovede použít. To je zdůvodněno především tím, že rakety jako nejrychlejší prostředek dopravy jaderných zbraní na cíl mohou v určitém časovém období pokrýt pronikavě vyšší počet cílů než letectvo. I za tohoto předpokladu však nelze počítat s úplným zničením prostředků vzdušného napadení

nepřítele a jeho jaderných zbraní. Naopak je nutno počítat s vysokou aktivností a zvýšeným bojovým úsilím všech úderných, zvláště však jaderných prostředků, které ve vzdušných úderech zničeny nebyly.

Z uvedené charakteristiky vyplývá i úloha PVO. Vidíme sice, že PVO nemůže řešit hlavní úkoly a cíle operací na válčisti (což přináležejí vzdušným úderným prostředkům a pozemním vojskům), významně však může ovlivnit průběh vzdušných i pozemních operací v počátečním období války, paralyzovat nebo snížit účinnost vzdušných úderů nepřítele a uchránit vlastní úderné prostředky a pozemní vojska.

Na soudobou protivzdušnou obranu jsou kladeny tyto požadavky:

- musí být organizována již v míru tak, aby byla schopna bez podstatných změn v operační sestavě zničit největší část prostředků vzdušného napadení nepřítele ještě před splněním jejich úkolů a tím se významně podílet na splnění požadavku — nedovolit nepříteli použít hromadné ZHN. Současně s plněním tohoto úkolu zabezpečuje PVOS organizovaný přechod státu na válku a spolu s PVO vojsk i rozvinutí a zasazení ozbrojených sil do války. Základem PVO je v počátečním období války tedy PVOS, která ponese hlavní tíhu boje hned od počátku bojové činnosti nepřítele, která může být zahájena s překvapením a odtud tedy

- i požadavek na vysokou bojovou pohotovost systému PVOS už v době míru;
- musí být komplexní, zahrnovat celé území státu, napojovat na PVO sousedních spojeneckých států socialistického tábora a být doplněna i silami a prostředky PVO vojsk a stíhacího letectva vyššího operačního svazu. PVO státu je součástí jednotného systému PVO socialistického tábora a musí být budována podle jednotného plánu. Uplatnění této zásady umožňuje plně využít všech sil a prostředků PVO a zabezpečuje maximální účinnost protivzdušné obrany i na místech styků;
 - PVO je nutno orientovat na prostředky, které jsou schopny aktivně působit nejen proti nadzvukovým letounům, ale i proti raketám všech druhů;
 - PVO musí být odolná proti úderům ze vzduchu. Musí být schopna manévrem sil a prostředků a zálohami obnovit bojovou pohotovost a měnit důraz obrany na náletových směrech i v prostorech. Musí mít proto ve všech druzích vojsk, na operačních i taktických stupních vedení potřebné zálohy sil a prostředků.

II. Protivzdušné operace

Protivzdušné operace vznikly z nutnosti řešit úkoly PVO podle jednoho zámyslu komplexně s použitím všech sil a prostředků PVOS i PVO vojsk.

Protivzdušná operace je řada sražení a bojů jednoho nebo více operačních svazů PVOS s prostředky vzdušného napadení nepřitele ve vzduchu, vedených podle jednotného zámyslu k zmaření vzdušných operací na jednom nebo několika vzdušných operačních směrech.

Organizace a vedení protivzdušné operace v podmínkách okrajových států má ještě tu zvláštnost, že v ní působí i síly a prostředky PVO vojsk a stíhacího letectva určeného k obraně pozemních vojsk. Přitom síly a prostředky PVO vojsk i stíhací letectvo je rozmístěno v zájmu obrany operační sestavy pozemních vojsk a letectva, avšak při bojové činnosti jejich taktické stupně velení jsou řízeny z velitelských stanovišť svazků a svazů PVOS.

Zvláštní význam mají protivzdušné operace vedené v prvních dnech války. V případě, že při jejich vedení bude dosaženo splnění úkolů (zničeno maximální množství prostředků vzdušného napadení nepřitele) odrazí se to ve sníženém bojovém úsilí nepřitele v dalším průběhu jeho vzdušných

Zvláštní význam má PVOS v počátečním období války, kdy musí spolehlivě splnit tyto úkoly:

- zabránit úderům na politická a hospodářská střediska státu a důležité komunikační uzly;
- uchránit před vzdušným napadením vlastní úderné prostředky vzdušného napadení a raketové prostředky;
- bránit operační uskupení pozemních vojsk a letectva spolu se silami a prostředky PVO vojsk a zabezpečit průběh mobilizace a rozvinutí vojsk na území státu.

V průběhu počátečního období války nutno počítat se změnami v celkové operační situaci. Tyto změny ovlivní operační sestavu PVOS a především PVO vojsk. Základní úkoly PVO však v podstatě zůstávají v platnosti, zlepši se jen podmínky bojové činnosti pro systém PVOS v tom, že před ním bude rozvinut systém PVO vojsk. Vojska PVOS organizovaná ve smíšené svazky a svazky, budou vést protivzdušné operace spolu s vojsky PVO vojsk.

operací, což vytvoří příznivé podmínky pro úspěšný průběh operací pozemních vojsk.

Protivzdušné operace mají některé základní rysy shodné se soudobými pozemními a vzdušnými operacemi. Je to především účast velkého počtu vojsk s různorodou bojovou a speciální technikou, velký rozsah, nepřetržitost vedení bez ohledu na denní a noční dobu a povětrnostní podmínky a omezené trvání. Současně však protivzdušné operace mají své zvláštnosti a právě jimi jsou charakteristické.

Zvláštnosti protivzdušných operací

- vzhledem k potřebám čelit překvapivým úderům jsou z hlediska organizace, plánování a zabezpečení připravovány již v míru, aby mohly být zahajovány bez dalších opatření a časových ztrát;
- protivzdušné operace spolu se vzdušnými operacemi budou první, kterými válka bude začínat;
- neobyčejně rychlý průběh sražení a bojů bude vytvářet časté a složité změny ve vzdušné situaci a udávat dynamický tón jejich průběhu.

Tyto zvláštnosti budou klást vysoké po-

žadavky na komplexní operační i bojovou připravenost svazů a svazků PVOS, zvláště však na oblast velení a všechny druhy bojového speciálního a materiálně technického zabezpečení.

V případě vedení protivzdušné operace svazy PVOS (svazem PVOS) v podmínkách okrajového státu, budou mít vliv na jejich průběh i další faktory. Budou to zejména změny v pozemní situaci, zvláště případné proniknutí pozemních vojsk nepřítele na některém směru, nutnost vést bojovou činnost nejen proti prostředkům vzdušného napadení nepřítele, které útočí na bráněné

objekty a vojska na vlastním území, ale i proti těm, které působí do operační a strategické hloubky socialistického tábora.

Protivzdušné operace se stávají přímou součástí operací na válčisti. Jejich organizace a plánování je uskutečňováno na stupni velení PVOS daného státu za předpokladu, že tento stupeň vzhledem k hodnotě sil a prostředků může řešit úkoly PVO aspoň na jednom hlavním vzdušném operačním směru.

Rozhodující úkoly při organizaci a vedení protivzdušných operací plní svazy a svazky PVOS.

III. Úloha a místo armády PVOS při organizaci a vedení protivzdušné operace

Armáda PVOS je operační svaz vojsk PVOS určený k účasti na vedení určité protivzdušné operace nebo i jejímu samostatnému vedení na jednom až dvou, výjimečně i více vzdušných operačních směrech.

Armáda PVOS je určena k ochraně důležitých objektů státu nebo jeho části a v podmínkách okrajového státu i k obraně operačního uskupení pozemních vojsk a letectva. Ve výjimečných případech může být armáda PVOS určena k obraně i jednoho, svým významem i rozlohou zvláště důležitého politickoekonomického centra.

V každém případě armáda PVOS plní úkoly v protivzdušné operaci v operační součinnosti se sousedními svazy PVOS a v taktické součinnosti svých svazů a útvarů se svazky a útvary sousedních armád PVOS.

1. Organizační složení, členění a operační sestava armády PVOS

Soudobá armáda PVOS je organizačně složena ze smíšených svazků (divizí a sborů PVOS).

Ve svém složení v závislosti na úkolu, celkovém počtu útvarů jednotlivých druhů vojsk a umístění v systému PVOS může mít 2–5 svazků. Sborny nebo divize PVOS jsou operačně taktické svazky určené k zabezpečení PVO objektů nebo prostorů v ohraničeném rozsahu, který v závislosti na složení svazku a počtu bráněných míst může mít 20–50 tisíc km². V některých případech svazky PVOS mohou mít charakter jen taktických stupňů velení.

Základ systému PVOS v operačním prostoru armády PVOS tvoří radiotechnický systém RTV, který souvisle napojuje na radiotechnické systémy sousedních svazů

PVOS. Radiotechnický systém je doplněn ještě speciálním systémem letecké dispečerské služby, která je určena k vedení a zabezpečení letů vlastního letectva.

Hlavní bojové prostředky vojsk PVOS jsou stíhací letectvo a PLD PVOS.

Systém PVOS v měřítku armády PVOS musí odpovídat celkové koncepci PVOS státu, nebo ji přímo tvoří a musí zároveň svou částí splňovat dané operační určení protivzdušné obrany celého socialistického tábora.

Určení jednotlivých druhů vojsk vyplývá z takticko-technických vlastností jejich bojových prostředků.

PLD PVOS je určeno k celokruhové obraně stanovených bráněných míst. Stíhací letectvo chrání tato místa a další objekty v rámci celého prostoru. PLD PVOS ve svých prostorech účinně působnosti vede bojovou činnost podle zásad součinnosti nejčastěji přednostně před stíhacím letectvem a někdy v těchto prostorech působí i stíhací letectvo. Přitom stíhací letectvo je určeno hlavně k ničení prostředků vzdušného napadení nepřítele na vzdálenějších přístupech k bráněným místům.

Jsou-li dvě nebo více bráněných míst od sebe vzdáleny na menší vzdálenost, mohou být z hlediska taktického členění spojena v pásmo, půlkruh nebo dokonce i v kruh a tak současně s obranou bráněných míst přehrazovat jeden nebo více náletových směrů. V takových případech působí stíhací letectvo především před prvním pásmem a pak mezi pásmy.

RTV plní základní úkol průzkumu vzdušné situace a informace o vzdušné situaci pro oba hlavní druhy vojsk (stíhací letectvo a PLD PVOS) a síly a prostředky PVO vojsk a při protivzdušné operaci i pro vševojskové štáby. Pro stíhací letectvo zabezpečuje sy-

stém RTV ještě navedení stíhačů na vzdušné cíle. Speciální radiotechnický systém letecké dispečerské služby zabezpečuje lety všech druhů letectva a podílí se tak přímo na přehledu ve vzdušné situaci na všech stupních velení PVOS.

Sestava PLD PVOS z hlediska operačně taktického učlenění v měřítku armády PVOS je závislá na určení bráněných míst nebo prostorů, což vyplývá ze zhodnocení jejich významu a důležitosti pro celkovou obranyschopnost země. Přednostně jsou bráněna PLD PVOS ekonomická a průmyslová centra a komunikační uzly.

Stíhací letectvo je rozmístěno v závislosti na letištní síti (její výstavba má proto být v souladu s potřebami účinného systému PVOS) na letištních tak, aby mohlo působit především na vzdálenější přístupy a dále nepřetržitě působit proti prostředkům vzdušného napadení nepřítele nad celým prostorem, jehož obrana je uložena armádě PVOS. Umisťovat stíhací letectvo na letištních uvnitř prostorů účinné působnosti PLD PVOS není výhodné.

RTV je rozmístěno po základních jednotkách (hláskách a radiotechnických uzlech) v liniích tak, aby zabezpečovalo zjištění prostředků vzdušného napadení nepřítele na náletových směrech na maximální vzdálenost a plošně pokrývalo celý prostor armády PVOS na všech výškách. Při jeho rozmístování musí být také dbáno potřeb zabezpečení navedení stíhacího letectva, přičemž je nutno však radiotechnické hlásky a uzly rozmisťovat v zájmu maximálního využití jejich takticko-technických dat i za cenu vzdálenějšího umístění od letišť stíhacího letectva. Zvláštní pozornost je třeba věnovat radiotechnickému zabezpečení průzkumu vzdušné situace a navedení stíhacího letectva na malých výškách. Plošného radiotechnického pokrytí na malých výškách bude obtížné dosáhnout, na hlavních náletových směrech musí to být však zásadně zabezpečeno.

Operační sestava armády PVOS musí odpovídat úkolu, který má armáda plnit při vedení protivzdušné operace at už samostatně nebo v součinnosti s jinými svazy PVOS. Armáda PVOS svou operační sestavou je zároveň jedním z operačních sledů (nebo je částí) celkového systému PVO socialistického tábora.

Svazky PVOS tvoří pak v sestavě armády PVOS operačně taktické sledy. Taktické sledy tvoří útvary stíhacího letectva, pásma PLD PVOS a linie radiotechnického vojska.

2. Organizace a plánování protivzdušné operace na stupni armády PVOS

Úkol armády PVOS při organizaci a plánování protivzdušné operace vyplývá z jejího určení. Bude-li armáda PVOS vzhledem na své umístění a složení vést samostatně protivzdušnou operaci, stanoví jí úkol starší náčelník v souladu s požadavkem na zabezpečení důležitých objektů státu a vojsk a s požadavkem velení PVO socialistického tábora na přehrazení vyhodnocených vzdušných operačních směrů.

Příprava protivzdušné operace zahrnuje tato hlavní opatření:

- zpracování rozhodnutí pro vedení protivzdušné operace, plánování jejího vedení podle variant a stanovení úkolů svazkům PVOS;
- přípravu vojsk a štábů a zvyšování bojové připravenosti k zahájení protivzdušné operace v podmínkách postupného narůstání válečného nebezpečí;
- přípravu manévru silami a prostředky v období před zahájením protivzdušné operace a v jejím průběhu;
- organizaci velení a součinnosti;
- organizaci operačního, bojového, speciálního a materiálně technického zabezpečení.

a) Zpracování rozhodnutí, plánování, vedení protivzdušné operace podle variant a stanovení úkolů svazkům

Organizace a plánování je prováděna na základě směrnic staršího náčelníka.

Zámysl protivzdušné operace musí svým obsahem a pojetím zabezpečovat splnění úkolu s nejučelnějším ekonomickým použitím všech sil a prostředků PVO. Plně musí respektovat všechny zásady a závazky součinnosti na operačním stupni (se sousedními armádami PVOS), s vojskovou PVO, jakož i zásady součinnosti na taktických stupních velení uvnitř armády PVOS. Ve svém jádru musí obsahovat hlavní myšlenky a opatření, kterými se zamýšlí dosáhnout zničení maximálního počtu prostředků vzdušného napadení nepřítele ještě před splněním úkolů vzdušným nepřítelem a na které objekty (prostory) bude položen důraz. Z hlavních ideových, ale konkrétních myšlenek zámyslu vyplývá pak v dalším plánování protivzdušné operace podle variant.

Plánování protivzdušné operace podle variant se provádí na základě zhodnocení možností a pravděpodobného zámyslu nepřítele k vedení vzdušných operací v počá-

tečním období války. Přitom je nutno zvláště pečlivě uvážit bojové úsilí prostředků vzdušného napadení nepřitele na jednotlivých vzdušných operačních směrech a časové předpoklady jeho možné bojové činnosti. U vlastních sil a prostředků PVO je třeba správně vyhodnotit jejich možnosti.

Vzhledem k tomu, že to obvykle nelze vyhodnotit jednoznačně, je účelné brát v úvahu několik (2—3) nejpravděpodobnějších variant. Plánování podle více než tří variant je nevýhodné; výhodnější je počítat s jejich kombinací.

Při stanovení úkolů svazků PVO je třeba vzít v úvahu především jejich určení a charakter stupně velení.

Divizím PVO, které jsou ve většině případů taktickým stupněm velení, se ukládá úkol bránit jedno nebo dvě bráněná místa a ničit prostředky vzdušného napadení nepřitele stíhacím letectvem v ohraničeném prostoru na vyhodnocených taktických vzdušných směrech.

Sborům PVO, které jsou nejčastěji operačně taktickým stupněm velení, se ukládá úkol bránit bráněná místa a přehradit jeden až dva vzdušné operační směry. V obou případech úkol má být v souladu s uplatněním zásady centralizovaného použití stíhacího letectva a zabezpečovat možnost manévrem všech prostředků PVO měnit podle potřeby důraz v jednotlivých prostorech i na směrech.

Zároveň je nutno, aby uložení úkolu umožňovalo uplatňovat na těchto stupních velení iniciativu při vedení bojové činnosti s maximálním využitím vlastností hlavních bojových prostředků PVO.

Úkoly svazků a útvarů PVO vojsk, eventuálně stíhacího letectva určeného k obraně pozemních vojsk, je nutno stanovit v souladu s jejich hlavním určením a z něho vyplývající sestavy tak, aby byly vytvořeny a zachovány podmínky pro manévry sil a prostředků PVO vojsk za pozemními vojsky.

b) Příprava vojsk a štábů a zvyšování bojové připravenosti k zahájení protivzdušné operace v podmínkách postupného narůstání válečného nebezpečí

Tato opatření se rozpracovávají z hlediska postupného narůstání válečného nebezpečí a času, který je pro jednotlivé etapy předvídan.

Armáda PVO v míru má být na určitém stupni bojové pohotovosti. Především má být v bojové pohotovosti celý systém velení a součinnosti a podstatná část radio-technického systému. Dále má být v bojové

pohotovosti část sil a prostředků stíhacího letectva a PLD PVO s určením vést boj proti narušitelům vzdušného prostoru a zabezpečit přechod všech sil armády PVO do plné bojové pohotovosti.

Pro období úhrady vzdušného napadení je třeba plánovat opatření zvyšující bojovou pohotovost a připravenost. Mohou to zejména být:

- zaujetí VS bojovými směny,
- aktivování záložních VS, dalších spojovacích, radiotechnických a protiradio-technických prostředků,
- zvýšení počtu pohotovostních jednotek stíhacího letectva a PLD PVO, eventuálně i zvýšení stupně jejich bojové pohotovosti,
- změny v operační sestavě RTV, stíhacího letectva, PLD PVO a zásob materiálu k rozptylení sestavy, vyvedení na záložní (nepříteli neznámá) postavení, letiště, eventuálně k změně úsilí PVO na základě upřesněného zámyslu,
- ženížní úprava nebo dobudování míst velení, postavení PLD PVO a RTV, rozptylových prostorů stíhacího letectva, výstavba (dostavba) úkrytů pro živou sílu a techniku,
- zlepšení technického zabezpečení sil a prostředků PVO.

Uvedená opatření je nutno všestranně zabezpečit a utajit. Zvláště je třeba utajit manévry ke změně operační sestavy a provádět je spolu s opatřeními operačního a taktického maskování. Vzhledem k tomu, že nelze dost přesně odhadnout časovou délku období úhrady, musí být armáda PVO zásadně připravena zahájit protivzdušnou operaci z mírových podmínek. V jejím průběhu pak provádět opatření podle upřesněného zámyslu vedení operace a dalších podmínek vyhodnocených v prvním období bojové činnosti.

c) Příprava manévru silami a prostředky v období před zahájením protivzdušné operace a v jejím průběhu

Opatření vychází ze zámyslu vedení protivzdušné operace a rozplánování bojové činnosti podle variant, ve kterých se počítá s manévrem za účelem změny úsilí PVO z hlediska změn v hodnocení náletových směrů. Prakticky obsahuje plánování a zabezpečení přesunů útvarů stíhacího letectva, PLD PVO a jednotek RTV. Konkrétní plánování přesunu musí odpovídat plánovanému bojovému použití podle variant eventuálně i kombinací těchto variant. Při pře-

sunech je nutno využít vzdušných dopravních prostředků a provádět je zásadně utajeně spolu s opatřeními operačního maskování.

Naplánovaná opatření je možno uskutečňovat buď v období úhrady napadení nebo v průběhu protivzdušné operace. Manévr zálohami je plánován, prováděn však je většinou již jen v průběhu vedení protivzdušné operace. V průběhu protivzdušné operace je nutno počítat nejen se zasazováním záloh, ale i s jejich vytvářením pro další vedení bojové činnosti.

d) Organizace velení a součinnosti

Tato část plánu protivzdušné operace je vedle zámyslu a plánování činnosti sil a prostředků armády PVOS k vedení protivzdušné operace nejcitlivější a proto opatření z ní vyplývající musí být propracovány a prakticky osvojeny na všech stupních velení již v míru.

Obsah velení a součinnosti na stupni armády PVOS je dán jejím operačním charakterem a dále bude záviset na tom, kolika a jakým nižším stupňům velení armáda PVOS velí.

Za předpokladu, že armáda PVOS velí několika operačně taktickým stupňům velení (sborům PVOS), bude do obsahu velení patřit především:

- přijetí rozhodnutí (podle zámyslu) a uložení úkolů podřízeným sborům PVOS,
- upřesnění úkolů v období úhrady napadení,
- organizace a zabezpečení manévru ke změně úsilí PVO na základě upřesněného zámyslu,
- organizace a zabezpečení manévru zálohami (armády PVOS) včetně prostředků materiálně technického zabezpečení a zásob,
- upřesnění bojových sestav sborů včetně sestav PLD u bráněných míst a jejich schválení,
- upřesnění organizace součinnosti mezi sousedními armádami PVOS, mezi sbory PVOS, mezi PVO vojsk a frontovým stíhacím letectvem a nakonec mezi CO státní,
- stanovení zásad součinnosti mezi útvary stíhacího letectva, PLD PVOS a RTV v rámci sboru, zásad pro součinnost s PVO vojsk, frontovým stíhacím letectvem a CO krajů,
- stanovení zásad pro součinnost taktických stupňů velení vlastní armády PVOS se sousedními armádami PVOS,
- místa velení sborů (záložní VS),

- schválení VS taktických stupňů velení v rámci jednotlivých sborů PVOS.

Při organizaci součinnosti armády PVOS se sousedními (spojeneckými) operačními svazy PVOS nutno stanovit:

- vyčlenění sil stíhacího letectva, které bude působit ve prospěch součinnosti strany a způsob jeho vyžádání a zasažení,
- způsoby předávání zpráv o vzdušné situaci, zejména zpráv o cílech směřujících do prostorů součinnosti strany a součinnosti pásma (čáry) pro toto předávání,
- způsoby předávání velení nad stíhači působícími na operační dolet do prostoru sousední armády PVOS.

Při organizaci součinnosti armády PVOS se silami a prostředky PVO vojsk a frontového stíhacího letectva je třeba především stanovit:

- síly a prostředky PVO vojsk a frontového stíhacího letectva, které budou působit v protivzdušné operaci,
- způsoby předávání zpráv o vzdušné situaci svazkům a útvarům pozemních vojsk a letectva,
- způsoby předávání zpráv pozemními vojsky přes stupně velení PVO vojsk o vzdušné situaci,
- způsoby předávání změn v sestavě pozemních vojsk a z nich vyplývajících změn i v sestavě PVO vojsk,
- způsob vyjmutí sil a prostředků PVO vojsk a frontového stíhacího letectva ze sestavy vytvořené pro vedení protivzdušné operace, způsob vytváření rozvinutého systému PVO vojsk a oddělení tohoto systému od systému PVOS,
- stanovení prostorů, v nichž je odpověden za PVO velitel APVOS a velitel vojsk PVOV, úprava velení na styku těchto prostorů (v součinnostních pásmech),
- přebírání objektů v tylovém prostoru frontu k obraně silami a prostředky PVOS a převzetí části území do odpovědnosti velitele armády PVOS.

Při organizaci součinnosti armády PVOS s CO státní je nutno stanovit:

- způsoby uvědomování CO státní o vzdušné situaci a vyhlašování stupňů ohrožení nebo poplachu,
- možnosti a způsoby poskytování vzájemné výpomoci při likvidaci atomového napadení.

Součinnost mezi sbory PVOS v rámci armády PVOS se v podstatě organizuje ze

stejných hledisek jako mezi svazy (armádami PVOS).

K zabezpečení součinnosti uvnitř svazků (sborů PVOS) se stanoví zásady velení a součinnosti. Přitom se součinnost zvlášť neorganizuje, ale na základě jednotčích zámyslu velitele se uskutečňuje přímo v průběhu bojové činnosti s použitím zásad součinnosti.

V podstatě je možno řídit bojovou činnost ze stupně svazku PVOS podle těchto základních zásad:

- podle rozdělení cílů mezi stíhací letectvo a PLD PVOS,
- podle časového omezení činnosti jednotlivých prostředků PVOS na vzdušné cíle,
- podle rozdělení a vymezení prostorů bojové činnosti jednotlivých prostředků PVOS stanovením čar a výšek jejich možné působnosti.

Každý z těchto způsobů má své výhody i nevýhody a nelze ani jeden z nich považovat za dokonalý a stále platný. Neefektivnějšího použití prostředků PVOS je možno dosáhnout jedině kombinací všech způsobů tak, jak to bude vyžadovat vzdušná situace a umožňovat stupeň bojové pohotovosti jednotlivých prostředků PVOS. Takovému použití z hlediska organizace velení nejlépe odpovídá organizace smíšených svazků PVOS, která umožňuje velet z jednoho VS.

e) Z hlediska forem dokumentace jsou opatření přípravy protivzdušné operace zpracovávána v jeden celkový dokument „Plán protivzdušné operace armády PVOS“. Tento dokument zpracovává štáb armády PVOS za účasti velitelů PVO vojsk a frontového stíhacího letectva. Plán protivzdušné operace se zpracovává na mapě i textově a obsahuje hlavní opatření uvedená za a)–c).

Jako přílohy k němu se zpracovávají:

- plán součinnosti,
- plány operačního (bojového), speciálního a materiálně technického zabezpečení.

Forma zpracování může být různá, v každém případě však musí zabezpečit:

- upřesnění plánu protivzdušné operace,
- použitelnost dokumentace při velení na VS,
- snadné stanovení úkolů podřízeným (nebo upřesnění úkolů),
- stanovení zásad součinnosti a umožňovat podle těchto zásad velet,
- řešit všechny druhy zabezpečení v duchu zámyslu a variant protivzdušné operace.

f) Organizace operačního, bojového, speciálního a materiálně technického zabezpečení.

Operační zabezpečení (na stupni armády PVOS a sborů PVOS) a bojové zabezpečení na taktických stupních velení obsahuje:

- průzkum vzdušné situace,
- systém uvědomování o vzdušném nepříteli,
- maskování,
- ochrana proti ZHN,
- boj se vzdušnými výsadky,
- protiradiotechnická opatření.

Speciální zabezpečení zahrnuje především inženýrsko-technické zabezpečení, meteorologické zabezpečení, letovodské zabezpečení a pozemní zabezpečení navigace.

Obsah jednotlivých druhů zabezpečení nebude podrobně rozpracovávat, je třeba však připomenout, že mají při organizaci a vedení protivzdušné operace, zvláště z operačních stupňů velení, podstatný význam. Především protiradiotechnická opatření jsou důležitým druhem operačního zabezpečení (pokud nejsou součástí přímo aktivního boje se vzdušným nepřítelem), jehož význam bude v perspektivě ještě narůstat.

Materiálně technické zabezpečení

Organizace a řízení materiálně technického zabezpečení na stupni armády PVOS a sboru PVOS se provádí komplexně s navázáním na teritoriální systém zásobování organickými týly svazu nebo svazků.

Rozložení zásob na jednotlivých stupních musí odpovídat zámyslu vedení protivzdušné operace a v jeho smyslu má být zabezpečena i potřebná záloha hlavních druhů materiálu.

Ve svazcích PVOS u samostatných útvarů stíhacího letectva je však třeba ponechat oddělení bojových útvarů od týlových (stíhacích leteckých pluků od letištních praporů), aby byly vytvořeny dobré podmínky pro manévr letectva.

3. Vedení protivzdušné operace a velení v jejím průběhu ze stupně armády PVOS

Armáda PVOS musí být všestranně připravena zahájit protivzdušnou operaci a velet podřízeným svazkům bezprostředně z mírových podmínek a v jejím průběhu upřesnit úkoly. V případě, že před zahájením vzdušných operací nepřítel bude určitě období úhrozy, je nutno v armádě PVOS učinit opatření k zvýšení bojové pohoto-

vosti (podle stupně úhrozy) nebo opatření k dosažení plné bojové pohotovosti, popřípadě i podle upřesněného zámyslu.

Při vedení protivzdušné operace je nutno maximální pozornost věnovat všem otázkám velení a součinnosti, otázkám obnovování bojové pohotovosti, nahrazování ztrát a manévru zálohami.

Velitel a štáb armády PVOS musí v průběhu protivzdušné operace dovedně a směle řešit soustřeďování sil a prostředků na vzdušné operační směry podle vyhodnocení zámyslu nepřitele, a to nejen stíhacím letectvem, ale i PLD PVOS a RTV.

Mimofádnou pozornost musí věnovat štáb armády PVOS nepřetržitěmu vyhodnocování vzdušné situace a z ní vyvodit závěry o intenzitě a způsobu možného použití prostředků vzdušného napadení nepřitelem v dalším pokračování jeho vzdušných operací a pro organizaci účelného a účinného dalšího vedení protivzdušné obrany.

Vojska PVOS musí být připravena provádět bojovou činnost s velkým úsilím a v těžkých podmínkách vzdušných úderů nepřitele. Systém velení v PVOS musí být

organizován tak, aby byla vyloučena ztráta velení a spojení. Vedle systému záložních VS na všech stupních velení je třeba na stupni armády PVOS organizovat velení tak, aby bylo možno při vyřazení VS některého svazku PVOS velet jeho útvarům i přímo takticky po určitou dobu. Naproti tomu organizace velení a součinnosti na stupni svazku PVOS (zejména sboru PVOS) musí zabezpečit možnost velet všem silám a prostředkům armády PVOS a plnit vůči sousedům i povinnosti vyplývající z operační součinnosti.

Tyto požadavky, směřující k nepřetržitosti velení, vyžadují správně rozdělit odpovědnost a působnost na operačních, operačně taktických a taktických stupních velení a nedopustit dvojaké chápání zásad velení a součinnosti.

Praktickou činnost štábů všech stupňů, jako orgánů velení z velitelských stanovišť, je nutno s velkou pozorností nacvičovat a sladovat. Úroveň připravenosti velitelů a štábů velet z VS je nutno považovat za jedno z hlavních kritérií celkové účinnosti systému PVOS.

Článek obsahuje některé názory na přípravu a vedení protivzdušných operací. Je možno na různé otázky mít rozdílné názory, nebo je lépe zpracovávat a dokonce formulovat i některé nové zásady. Přitom je však nutno dbát základních zásad pro organizaci a vedení protivzdušných operací a vidět možnost jejich změn v dalším kvalitativním skoku ve vývoji prostředků PVO v perspektivě. Organizaci a vedení protivzdušné operace je třeba pečlivě studovat a rozpracovávat se zřetelem na konkrétní podmínky a zvláštnosti. Zejména by bylo žádoucí rozpracovat podrobně celou oblast velení a součinnosti s důrazem na operačně taktické a taktické stupně velení.

Dále je třeba rozpracovávat otázky všech druhů zabezpečení, zvláště však ochrany proti ZHN, operační a taktické maskování, protiradiotechnickou činnost, inženýrsko-technické zabezpečení a materiálně technické zabezpečení (zvláště PHM). Jestli můj příspěvek vyvolá diskusi a přispěje k rozpracování naznačených otázek, pak splní svoje určení.